

**ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИЙМАЛЬНА КОМІСІЯ**

ПРОГРАМА

**фахового іспиту замість ЄФВВ для вступу на навчання
для здобуття освітнього ступеня магістра
на основі НРК6 та НРК7**

**галузь знань
спеціальність**

**D «Бізнес, адміністрування та право»
D2 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»
Економіки, менеджменту та психології**

факультет

освітня програма

«Корпоративні фінанси»

Київ 2025

ВСТУП

Програма фахового іспиту призначена для вступників освітнього ступеня магістра за спеціальністю D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» освітньою програмою «Корпоративні фінанси».

Програма фахового іспиту базується на нормативних дисциплінах професійного спрямування і складена відповідно до місця та значення дисциплін за структурно-логічною схемою, передбаченою освітньою програмою бакалавра зі спеціальності D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок».

Фаховий іспит для вступу проводиться у формі тестування, що складається з наступних розділів:

- Гроші та кредит.
- Фінанси.
- Банківська система.
- Корпоративні фінанси.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ФАХОВОГО ІСПИТУ

Розділ 1. ГРОШІ ТА КРЕДИТ

Походження грошей. Концепції походження грошей. Форми грошей та їх еволюція. Натурально-речові форми грошей. Причини та механізм демонетизації золота. Еволюція та різновиди сучасних кредитних грошей. Електронні гроші.

Функції грошей. Світові гроші. Взаємозв'язок функцій грошей. Вартість грошей. Специфічний характер вартості грошей. Купівельна спроможність як вираз вартості грошей при різних їх формах.

Економічна основа та загальна схема сукупного грошового обороту. Структура сукупного грошового обороту. Обмінний оборот. Фіскально-бюджетний оборот. Кредитний оборот. Фінансовий оборот. Основні сфери грошового обороту. Безготівковий грошовий оборот. Готівковий грошовий оборот. Грошові потоки та критерії їх класифікації. Модель сукупного грошового обороту. Характеристика основних видів грошових потоків. Структура грошових потоків. Механізм балансування грошових потоків. Грошова маса та основні форми її існування. Характеристика грошових агрегатів. Грошова база. Особливості побудови показників грошової маси в Україні. Закони грошового обігу. Грошовий мультиплікатор.

Суть грошового ринку. Канали прямого і опосередкованого фінансування. Структура грошового ринку. Ринок грошей (монетарний ринок). Ринок капіталів (ринок цінних паперів). Суб'єкти грошового ринку. Попит на гроші. Номінальний та реальний попит на гроші. Пропозиція грошей. Фактори, що визначають рівновагу грошового ринку. Рівноважна процентна ставка.

Основні принципи організації та моделі побудови грошових систем. Елементи грошової системи та їх характеристика. Біметалізм. Монометалізм.

Регульовані грошові системи. Система паперово-грошового обігу. Система природного (кредитного) обігу.

Державне регулювання грошової сфери як головне призначення грошової системи. Центральний банк як орган державного регулювання грошової сфери. Методи та інструменти регулювання грошової системи. Становлення та розвиток грошової системи України.

Суть інфляції. Теоретичні концепції інфляції: теорія «інфляції попиту», теорія «інфляції пропозиції», монетаристська теорія, теорія інфляції як багатофакторного процесу. Інфляція та дефляція. Основні форми інфляції. Класичні, монетарні та загальноекономічні чинники інфляції. Основні показники вимірювання інфляції. Методи регулювання інфляції. Дефляційна політика (регулювання попиту). Політика доходів.

Грошові реформи: поняття та цілі. Основні методи стабілізації валют: дефляція, деномінація, нуліфікація, девальвація, ревальвація. Основні моделі грошових реформ. Характеристика основних грошових реформ, що здійснені в Україні.

Суть та види валютних відносин. Призначення та сфера використання валюти. Види валюти. Валютний ринок. Валютні операції. Режим валютного курсу в Україні. Валютні системи та їх види. Основні елементи національної валютної системи. Розвиток валютної системи України. Еволюція світової валютної системи.

Еволюція кредитних відносин. Основні положення натуралістичної та капіталотворчої теорії кредиту. Сутність та функції кредиту. Економічні межі кредиту. Форми та види кредиту. Банківська форма кредиту. Суть і функції позикового відсотка. Використання позикового відсотка.

Сутність фінансового посередництва. Види фінансового посередництва. Спеціалізовані фінансово-кредитні установи як парабанківські фінансові посередники. Страхові компанії: їх функціональна суть та форми організації. Пенсійні фонди. Інвестиційні компанії. Інвестиційні компанії закритого та відкритого типу. Позиково-ощадні асоціації. Фінансові компанії. Кредитні спілки. Ломбарди. Благодійні фонди.

Суть, призначення та класифікація банків. Організаційна та функціональна структура банку. Основні показники діяльності банків. Загальна характеристика банківських операцій. Функції центрального банку. Грошово-кредитна політика центрального банку. Основні типи грошово-кредитної політики.

Розділ 2. ФІНАНСИ

Фінансова наука як система знань про фінансові явища та процеси. Зміст фінансів, їх ознаки та суспільне призначення. Об'єкти та суб'єкти фінансових відносин. Функції фінансів, їх сутність. Фінансові ресурси, їх зміст, призначення та джерела формування.

Фінансова система, її сутність та складові. Зміст та завдання фінансової політики. Фінансовий механізм: суть та складові елементи. Управління

фінансами: поняття, об'єкти, суб'єкти та елементи. Сутність, завдання та методи фінансового планування. Фінансовий контроль.

Державні доходи, їх економічне значення, джерела формування та класифікація. Методи мобілізації державних доходів. Зміст, форми прояву та принципи організації державних видатків. Класифікація та методи фінансування державних видатків.

Сутність, призначення та функції державного бюджету. Бюджетний дефіцит: зміст та методи фінансування. Поняття бюджетного устрою. Бюджетна система: сутність, принцип побудови та ланки. Бюджетна політика, її суть, мета та форми. Зміст та складові елементи бюджетного механізму. Суть, учасники та стадії бюджетного процесу.

Суть, призначення та функції податків. Класифікація податків. Елементи податку. Податкова система держави: зміст та принципи побудови. Податкова політика держави: суть, мета, завдання та види.

Фінанси домогосподарств, їх зміст, значення та функції. Джерела формування та напрями використання фінансових ресурсів домогосподарств.

Економічна природа та сутність страхування. Функції, об'єкти, суб'єкти та класифікація страхування. Обов'язкове та добровільне страхування. Класи страхування. Сутність та структура страхового ринку. Страхові посередники.

Міжнародні фінанси: поняття, функції, місце та роль у сучасній світовій економічній системі. Світовий фінансовий ринок, його призначення, характерні ознаки та функції. Мета створення та завдання міжнародних фінансових інституцій.

Розділ 3. БАНКІВСЬКА СИСТЕМА

Еволюція розвитку банківської системи України. Моделі банківських систем: англійська, американська, німецька та японська, їх основні ознаки.

Види банків: універсальні, спеціалізовані (інвестиційні, роздрібні, торгові, ощадні та інші). Системно важливі банки. Державні, приватні та іноземні банки. Кооперативні банки. Функції та завдання банків. Економічна діяльність банків. Роль банків у економіці країни. Сутність інновацій у банківській діяльності.

Основні етапи розвитку та напрями діяльності небанківських фінансових установ. Напрями взаємодії між банками та небанківськими фінансовими установами.

Загальна характеристика банківської системи. Функції та риси та принципи побудови банківської системи. Типи банківських систем. Банківська інфраструктура України: дочірні компанії банків, фінансові супермаркети, бюро кредитних історій, колекторські агентства, банківські спілки та асоціації та інші. Сутність концентрації в банківській системі. Індикатори концентрації в банківській системі.

Правова основа діяльності НБУ. Статутний капітал НБУ. Незалежність центральних банків та індекси визначення. Особливості діяльності НБУ. Місія, візія та цінності НБУ. Стратегія НБУ. Завдання, повноваження, склад та порядок формування Ради НБУ. Аудиторський комітет при Раді НБУ. Склад

та порядок формування та функції Правління НБУ. Профільні комітети при Правлінні НБУ. Підзвітність НБУ. Основні функції центральних банків.

Валютне регулювання центральним банком та управління золотовалютними резервами. Повноваження НБУ в сфері валютного регулювання та нагляду. Роль НБУ в організації безготівкових розрахунків. Система безготівкових розрахунків СЕП та загальна її характеристика. НБУ як кредитор останньої інстанції. Діяльність НБУ на ринку державних цінних паперів.

Грошово-кредитна політика (ГКП) центрального банку, її сутність, порядок розробки і реалізації. Цілі та види ГКП політики НБУ. Основні інструменти ГКП центрального банку.

Необхідність та цілі регулювання банківської діяльності. Форми та методи державного регулювання банківської системи. Адміністративне та індикативне регулювання. Встановлення обов'язкових економічних нормативів, що регулюють діяльність банків. Міжнародні стандарти банківської діяльності. Вимоги Базельського комітету. Мета банківського нагляду. Реєстрація та ліцензування банків. Форми банківського нагляду: дистанційний (безвізний) та інспекторські перевірки.

Реорганізація діяльності банку. Рішення НБУ щодо відкликання банківської ліцензії та ліквідації банку. Права Фонду гарантування вкладів фізичних осіб як ліквідатора банку.

Організаційна структура та управління банком. Правління банку та його профільні комітети: склад, функції, повноваження та відповідальність. Напрямки взаємодії між Радою банку та Правління банку. Основні функції підрозділів фронт-, мідл- та бек-офісів банку.

Сутність та класифікація пасивних операцій банку. Економічна характеристика та склад ресурсів банку. Власний капітал банку. Статутний капітал банку. Балансовий та регулятивний капітал банку. Основні нормативи банківського капіталу. Формування, склад та структура зобов'язань банку. Депозитні ресурси банку та їх класифікація. Основні чинники, що впливають на ціну депозиту. Гарантії захисту депозитів у банку. Процедура відшкодування депозитних коштів у банках-банкрутах. Міжбанківські кредити / депозити: сутність, види та механізм отримання. Кошти, отриманні від Національного банку України. Кошти отримані від інших банків.

Сутність та класифікація активних операцій банку. Загальні основи організації безготівкових та готівкових розрахунків. Розрахунково-касові операції банку. Класифікація банківських кредитів. Кредитування приватних та юридичних осіб. Особливості програм кредитування суб'єктів мікро підприємництва, МСБ, великих позичальників. Ефективна ставка. Активні операції банку з цінними паперами та інші активні операції банку. Види нетрадиційних банківських операцій та послуг.

Поняття та структура системи фінансового моніторингу в Україні. Об'єкт та суб'єкти фінансового моніторингу. Механізм здійснення фінансового моніторингу в банках.

Поняття банківської кризи. Групи специфічних причин виникнення кризи банківської системи. Класифікація банківських криз. Економічні та соціальні наслідки банківських криз.

Економічна сутність, необхідність фінансової стійкості банку. Фактори впливу на фінансову стійкість та надійність банку. Методи оцінки фінансової стійкості банків. Сутність, завдання та детермінанти системи антикризового управління банком.

Сутність поняття «стабільність банківської системи» та принципи її забезпечення. Характерні ознаки стабільної банківської системи.

Сутність та причини активізації процесів діджиталізації в банківському секторі економіки. Дистанційне банківське обслуговування (ДБО). Система «Клієнт-Банк», її складові. Особливості функціонування системи для обслуговування фізичних та юридичних осіб. Поняття Інтернет-банкінгу. WEB-банкінгу (24/7), MOBILE-банкінгу. Банкомати та їх можливості щодо дистанційного обслуговування клієнтів. Термінали самообслуговування, їх функціональне наповнення. Поняття цифрового гаманця. Види електронних гаманців. Інтегрований цифровий гаманець. Сутність, принципи їх діяльності та особливості обслуговування клієнтів у необанках.

Розділ 4. КОРПОРАТИВНІ ФІНАНСИ

Сутність, мета, завдання, принципи та функції управління фінансами підприємств. Ключові показники фінансової діяльності. Характеристика системи державного, ринкового та внутрішнього механізму регулювання фінансової діяльності підприємства. Склад та характеристика основних механізмів зовнішньої підтримки фінансової діяльності підприємств. Система основних методів управління фінансами підприємств.

Склад основних систем управління фінансами (організаційного забезпечення, інформаційного забезпечення, фінансового аналізу, фінансового планування, внутрішнього фінансового контролю та фінансового контролінгу), їх взаємозв'язок.

Сутність, принципи, задачі, етапи, особливості управління активами та окремими їх видами (операційні необоротні, оборотні, запаси, дебіторська заборгованість, грошові кошти) на підприємстві.

Система основних показників, що використовується в процесі аналізу активів та окремих їх видів.

Методи планування та оптимізації активів та окремих їх видів.

Характеристика політики формування оборотних активів підприємства. Характеристика кредитної політики підприємства. Характеристика політики фінансування оборотних активів підприємства.

Сутність та класифікація інвестицій підприємства. Сутність, завдання, методи аналізу стану управління інвестиціями підприємства. Характеристика інвестиційної політики підприємства.

Управління реальними інвестиціями підприємства. Види реальних інвестиційних проектів та вимоги до їх розробки. Вартість інвестиційного проекту. Особливості оцінки взаємовиключних інвестиційних проектів.

Формування програми реальних інвестицій підприємства. Оцінювання інвестиційних проєктів з врахуванням фактору ризику.

Управління фінансовими інвестиціями підприємства. Види фінансових інструментів інвестування. Моделі оцінки вартості окремих фінансових інструментів інвестування. Формування портфелю фінансових інвестицій підприємства на основі сучасної портфельної теорії.

Сутність, принципи, задачі, етапи, особливості управління капіталом та окремими їх видами на підприємстві (власним, позиковим, банківським кредитом, фінансовим лізингом, товарним кредитом, поточними зобов'язаннями за розрахунками).

Система основних показників, що використовується в процесі аналізу капіталу та окремих його видів.

Методи планування та оптимізації капіталу та окремих його видів.

Концепція та методи визначення вартості капіталу.

Управління формуванням прибутку на основі операційного левериджу. Амортизаційна політика підприємства та оцінка її ефективності.

Управління грошовими потоками підприємства. Методи ідентифікації обсягу та складу грошових потоків. Політика управління грошовими потоками, її сутність, типи та етапи.

Основні напрями оптимізації грошових потоків. Методи та інструменти збалансування окремих видів дефіцитного та надлишкового грошових потоків. Система заходів забезпечення максимізації чистого грошового потоку підприємства.

Планування обсягів та структури грошових потоків підприємства: види та методи. Планування цільової суми чистого грошового потоку підприємства. Система платіжних календарів підприємства. Форми контролю за станом грошового обороту підприємства.

Сутність та класифікація фінансових ризиків підприємства. Сутність, завдання та принципи управління фінансовими ризиками підприємства. Політика управління фінансовими ризиками: зміст та порядок розроблення.

Ідентифікація окремих видів фінансових ризиків підприємства та формування їх портфеля. Методи оцінки рівня фінансових ризиків. Оцінка можливостей зниження попередньо визначеного рівня фінансових ризиків.

Обґрунтування управлінських рішень в умовах ризику і невизначеності («матриця рішень», функція корисності Неймана-Монгерштерна, за критеріями Вальда, Гурвіца, Сєвіджа).

Внутрішні механізми нейтралізації фінансових ризиків. Методи запобігання ризиків, критерії їх вибору. Методи лімітування концентрації ризику в фінансовій діяльності підприємства. Методи хеджування. Диверсифікація як ефективний механізм зниження загального рівня ризиків. Розподіл ризику серед партнерів по фінансових операціях. Внутрішнє страхування фінансових ризиків.

Зовнішнє страхування фінансових ризиків, його види, форми та оцінка ефективності.

Економічна сутність та класифікація фінансових криз підприємств.

Сутність, завдання, принципи та основні етапи процесу антикризового фінансового управління підприємством. Діагностика фінансової кризи підприємства, її сутність та завдання. Система методів та показників експрес-діагностики фінансової кризи. Система фундаментальної діагностики фінансової кризи. Ідентифікація параметрів фінансової кризи при її настанні.

Система внутрішніх механізмів фінансової стабілізації підприємства (оперативний, тактичний, стратегічний), їх методи та інструменти.

Система зовнішніх механізмів фінансової стабілізації підприємства. Реструктуризація заборгованості підприємства, її основні форми та умови здійснення. Реорганізація підприємств, її основні форми та фінансові умови здійснення.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/3480-15#Text>.
2. Про фінансові послуги та фінансові компанії: Закон України від 14.12.2021 № 1953-IX. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text>
3. Іванчук Н. В., Гроші і кредит : навчальний посібник. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 332 с.
4. Коренюк П.І., Коренюк Л.В., Левандівський О.Т. Гроші і кредит: навч. посіб. - Кам'янське: ДДТУ, 2019. – 401 с.
5. Фінанси, гроші та кредит: навч. посібн./ К.Д. Гурова, О.Л. Шелест, І.В. Колупаєва. – Київ: Центр навчальної літератури, 2020. – 672с.
6. Фінанси, гроші та кредит: Підручник. / Ярошевич Н.Б. – Львів: «Новий Світ- 2000», 2023. – 414 с.
7. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова НБУ від 28.08.2001 №368. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text>.
8. Банківська система: підручник / [М. Крупка, Є. Андрушак, Н. Пайтра та ін.]; за ред. д-ра екон. наук, проф. М. Крупки. 2-ге вид., переробл. і доповн. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. 524 с.
9. Мельник С.І., Шевченко Н.В., Висоцька І.Б. Банківська система : навчальний посібник у схемах і таблицях. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. 184 с.
10. Банківська система: підручник; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Т.С. Смовженко. Львів : «Новий Світ – 2000», 2020. 536 с.
11. Банківська система: навчальний посібник за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 580 с.
12. Бланк І.О. Управління фінансами підприємств : підручник / І.О. Бланк, Г.В. Ситник, В.С. Андрієць. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. – 792 с.
13. Фінанси підприємства : підручник / [Т. О. Ставерська та ін.] ; за наук. ред. канд. екон. наук Т. О. Ставерської, канд. екон. наук А. В. Непрана ; Держ. біотехнол. ун-т. - Харків : Іванченко І. С. [вид.], 2024. - 907 с.

14. Фінанси, гроші та кредит: підручник / Ярошевич Н.Б. – Львів: «Новий Світ- 2000», 2025. – 414 с.
15. Фінанси: підруч. / В. П. Горин, В. Г. Дем'янишин, О. П. Кириленко [та ін.]; за ред. А. І. Крисоватого. – Тернопіль: ЗУНУ, 2024. - 632 с.
16. Фінанси: навч. посібник / С. П. Стеценко, В. В. Титок, Н. В. Лисиця [та ін.]; Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. – Київ : КНУБА, 2024. - 189 с.
17. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 №679-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/679-14#Text>.
18. Про банки та банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 №2121-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
19. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010р. № 2755-VI – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.
20. Про платіжні послуги: Закон України від 30.06.2021 № 1591-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>
21. Про кредитні спілки: Закон України від 14.07.2023 № 3254-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3254-20#Text>
22. Про страхування: Закон України в редакції від 10.10.2024 р. № 4017-IX із подальшими змінами та доповненнями. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3720-20#Text>
23. Про грошову реформу в Україні: Указ Президента України від 25.08.1996 №762/96. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/762/96#Text>.

КРИТЕРІЇ
оцінювання фахового іспиту замість ЄФВВ
для здобуття освітнього ступеня магістра
на основі НРК6 та НРК7

1. Загальні положення

Мета фахового іспиту – оцінити відповідність знань, умінь та навичок згідно з вимогами програми фахового іспиту.

2. Структура екзаменаційного білета

Екзаменаційний білет фахового іспиту складається з 50-ти закритих тестових завдань.

3. Критерії оцінювання

- Рівень знань оцінюється за 200-бальною шкалою.
- Серед відповідей на тестове завдання слід обрати одну правильну.
- Правильна відповідь на тестове завдання оцінюється у 4 бали, а неправильна – у 0 балів.
- Особи, які отримали менше ніж 100 балів, до наступних випробувань не допускаються та участі у конкурсі не беруть.